HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שלא בבית דין הוה. לא היו בית דין יושבין ולא מקום ישיבת ב"ד הוה אלא בשוק הוה לו: **שכבר הודיה.** משמע אפילו אתו עדים בתר הכי פטור: **תמצא בדיינין פרט למרשיע את עצמו.** והאי קרא למ"ל מאשר ירשיעון אלהים נפקא פרט למרשיע את עצמו אלא לאו שמע מינה חד למודה בקנס ולא [ע] בעדים וחד למודה בקנס ואחרי כן באו עדים: **מיבעי ליה לגנב עצמו.** לחייב כפל לגנב עצמו דלרשיען כלל ופרט מהמצא תמצא כדתנא דבי חזקיה [ג]: **גנבתי.** וחייב עצמו בקרן: **אכל לא טבחתי ולא מכרתי.** דבותא אשמעי' דאמרינן לקמן [ע"ב] דאע"ג דאמר דאכל לא הודה ונמצא שטבח או מכר דבאו עדים פטור דכיון דמכפל איפטר ליה בהודאה דגנבתי תו לא מחייב ארבעה וחמשה דכיון דמדלית כפל מייתיה הוי ליה תשלומי שלשה וארבעה והני לא כתיבי: **ויעידו.** לאחר שהודה ויתחייב קנסא: **לשמואל ודאי תנאי היא.** דהא לא מצי למימר דתנא קמא קאי כוותיה דהשתא ומה הכא דשמע שממשמשין ובאין ומחמת ביעתותייהו אודי פטר ליה ואף ע"ג דהדרו אתו כל שכן מודה מעצמו ואח"כ באו: **ורב מי לימא.** מי איצטריכא ליה לאוקמי מילתיה כתנאי או דלמא מצי לשנויי לר' אלעזר בר ר' שמעון אליביה ולמימר דשני ליה לר' אלעזר בין ראה עדים שממשמשין ובאין למודה מעצמו בלא פחד עדים: **מסתברא מילתיה דרב.** דפטר אפילו אם באו עדים: **באומר גנבתי.** דחייב עצמו לשלם קרן מיהא בהודאה הלכך הודאה גמורה היא ופטור מכפל ומארבעה וחמשה: **שהרי פטר עצמו מכלום.** בהודאה דטביחה לא היה מחייב עצמו בכלום שהיה יודע שהמודה בקנס פטור הלכך לאו הודאה היא ומשלם אם באו עדים ולא אמריגן מודה בקנס ובאו עדים פטור אלא היכא דאיכא קרן וקנס דאיחייב ליה ממונא בהודאתו ומתכוין להחזיר ממון: (ד) **אמר רבא** גרסינן ולא גרסינן אמר ליה. קפחתיהו לסבי דבי רב. רב המנונא קרי סבי דבי רב כדאמר בפ"ק דסנהדרין (דף י"ב:): (ו) **[קפחתי].** (ז) יש בידי תשובה לקפא דבריו: **דהא רבן גמליאל.** בהודאה שסימא את עין עבדו פטר עצמו מכלום היה דאין כאן אלא קנס וכי מודה מפטר מאיליו והא חזינן לעיל (ח) דאותביה רב חסדא לרב הונא מינה מדוקיא דכבר אין לך עדים הא אתו עדים מחייב: **ולא שני ליה.** רב הונא למימר דשאני רבן גמליאל דפוטר עצמו מכלום הוה וכי האי גוונא לריכא ליה לאוקמי בחוץ לבית דין הא בבית דין מיפטר ליה בהאיא הודאה אלימא דרב: **שהרי חייב עצמו בקרן.** בהודאה ראשונה הלכך נפטר מן הכפל וכיון דליכא כפל תו לא מחייב בארבעה וחמשה: **שהרי פטר עצמו מכלום.** כלומר אין זה הודאה שהרי אינו בא להשיב כלום בהודאתו דיודע הוא דמודה בקנס פטור הלכך לפטור עצמו נתכוין: **למה לי דקתני.** הכי הואיל ואתא לאשמועינן דמודה בקנס פטור לשמעינן בין בכפל ובין בד' וחמשה ויתני גנב וטבח ומכר ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו אינו משלם אלא קרן אלא לאו ש"מ להכי לא נקט הודאה גבי קרן וכפל דבעי למיתני ע"פ עצמו דומיא דעד אחד ולמימר דאי הדר אתו עדים חייב ואי הוה תני הודאה גבי גניבה תו לא מיתני ליה ע"פ עצמו דומיא דעד אחד דא"נ אתו עדים פטור אבל השתא דלא אודי בקרן דשני עדים שהעידו על הגניבה חייבוהו ומחייב אף בארבעה וחמשה לכי אתו סהדי כר' יוחנן:

ה"ג

אמ' גנבתי ובאו עדים ואמ' שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן, אבל אם אמ' לא גנבתי וכו'. אמ' **רב אשי מתניתין ובריתא דייקן** כרב המנונא וכר' יוחנן ודברים פשוטין הן.

משום ביעתותא דעדים קא מודה. והא דאמר בפרק שבועת העדות (שבועות ד' לג:) דלרבי אלעזר בר' שמעון לא משכחת לה דמודה מפי עצמו דפטור אלא היכא דליכא עדים כלל היינו אליבא דשמואל: **אמר** ליה **רבא** (ה) (ט) **קפחת לסבי דבי רב.** פי' בקונטרס ליערת תלמידים שבבית המדרש שאמר דבר שאינו הגון רב הונא דידע מילתיה דרב גדול ממך אין לו זה החילוק וקשה דבכל דוכתי הוי קיפוח לשון גילוח כמו לקפחני בהלכות הן באין בפ' שני דקדושין (ד' נב:) ולמזיר (ד' מט:) וכמו קפחינהו לתלתא רבנן סמיכי בטעותא גיטין (ד' כט:) ורשב"ם פי' דל"ג אמר ליה רבא אלא אמר רבא קפחתי לסבי דבי רב פירוש נגחתי את רב הממונא שהוא סבי דבי רב והוכחתי לו מכח דברי רב הונא שהיה יודע דברי רב יותר ממנו שאין לחלק כמו שחילק והניא רמיה מפ"ק דסנהדרין (ד' י': ושם ט') דאמר התם אמרי בי רב רב הונא ופריץ והאמר רב הונא אמרי בי רב ומשני אלא אימא רב הממונא ולהכי קרי ליה סבי דבי רב וקשה חדא שמוחק כאן בספרים אמר ליה ועוד דאין דרך לומר איתמר נמי אחרי שסתר את דבריו ועוד דכוותיה דרב הממונא דייק מתני' ובריתא דלאמר בסמוך ולרב הונא מפקא מתני' מדברי רב ורמאה לפרש אמר ליה רבא (ו) קפחת לסבי דבי רב כלומר אמר ליה רבא לרב הממונא נגחת את רב הונא שהוא סבי דבי רב שהוא לא ידע לחלק כאשר חלקת ובסנהדרין מפרש ר"ת אימא רב הממונא פירוש לא תימא אמר רב הונא אמרי בי רב אלא אמר רב הממונא אמרי בי רב וכן משמע דלפי האמת נמי הוי אמרי בי רב רב הונא דבהערל (יבמות ד' פג: ושם ט') קאמר בי רב מני רב הונא ורב הונא אין הלכה קאמר ובקונטר' דחק שם לפרש דהא דאמר בסנהדרין אימא רב הממונא דוקא היכא דמוכח דהיינו היכא דליכא אמר רב הונא אמרי בי רב התם הוי רב הממונא וקשה דא"כ כי קאמר בסנהדרין שלחו מתם רבי יוסי בר חנינא מחכו עליה במערבא ר' אלעזר ופריץ הא שלחו מתם לרבי יוסי בר חנינא מונא כו' ומשני אלא איפוך ה"ל לשנויי היכא דמוכח שאני ועוד דלא יתכן כלל שיאמר רב הונא משום רב הממונא שהיה תלמיד תלמידו כדמשמע בריש הדר (עירובין ד' סג.) ואין להאריך כאן בזה:

בריתא

מסורת הש"ס

(א) לעיל סד:, (ב) לעיל סג:, (ג) שבועות מט. [ועי' בתוס' שם ד"ה ראה ולקמן ע"ב ד"ה בריתא], (ד) רש"ל, (ה) ל"ל ולא בא עדים, (ו) רש"ל, (ז) ס"א קפחתיהו לסבי דבי רב ליערת והכעסת לכל בני הישיבה שאמרת לפניהם דבר שאינו ושבוכתו בגדולו ומ"ש בפניהם אינו מפי' רש"י ועיין רש"ל, (ח) [דף עד:], (ט) נ"א קפחתיהו. רש"ל, (י) [ד"ה אלא], (כ) [ד"ה אמרי],

תורה אור השלם

1. אם הַמְּצֹא תִמָּצֵא בְּיָדוֹ הַגְּנֻבָה מִשּׁוֹר עַד חֲמוֹר עַד שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם: שמות כב ג

2. עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ליה רבא קפחתיהו לסבי דבי רב: (ב) שם אבל אמר לא גנבתי וכאו: (ג) רש"י ד"ה מכנני ליה וכו' דבי חזקיה. נ"ב לעיל סוף דף ס"ג: (ד) ד"ה (אמר רבא גרסי' ולא גרסינן אמר ליה). תא"מ וע"ב זהו מפי' רשב"ם ואח"כ מה"ד קפחתיהו לסבי דבי רב ליערת והכעסת והריעות לכל בני הישיבה של בית המדרש באמרך לפניהם דבר שאינו ושבוכתו בגדולו זהו פי' רש"י ולפי זה שפיר גרסי' אמר ליה ואח"כ מה"ד (רב המנונא קרי וכו' דבריו) תא"מ וע"ב גם זה מפרשב"ם: (ה) תוס' ד"ה אמר ליה רבא קפחתיהו לסבי וכו' שאמרת דבר: (ו) בא"ד ונראה לפרש אמר ליה רבא קפחתיהו לסבי:

עין משפט נר מצוה

קב א ב מיי' פ"ג מהלכות גניבה הל' ט סמג עשין עח:

מוסף רש"י

אם המצא בעדים. אם תתלה תמצא בעדים, תמצא בדיינין. תמצא הכפל שהוא קנס בדיינין, פרט למרשיע את עצמו. אע"פ שאפו עדים אחרי כן אינו משלם כפל (לעיל סד:). ראה עדים שמשמשין ובאין. דבותא אשמועינן דאע"ג דמחמת ביעתותא דעדים אודי וחייב עצמו בקרן כשאמר גנבתי, אפילו הכי הוא הודאה ונפטר מן הכפל וכיון דאין כאן כפל פטור אף מן הטביחה שכפל בה ובאו עדים שגנבו וטבחו ומכר, דכל היכא דליכא כפל ליכא חיוב טביחה, כדאמרינן תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה, וכיון דכפל ליכא בגר ליה חד (שבועות מט.).

רבינו חננאל

חרץ למושב בית הדין הוה וכעין שיחה הוה. ודברי שתי הבריתות פשוטין הן. איתמר, מודה בקנס ואחר כך באו עדים רב אמ' פטור ושמואל אמ' חייב. מאי טעמ' דרב כת' אם המצא בעדים תמצא בדיינין ישלם פרט למרשיע את עצמו ומודה שגנבהו פטור, האי מאשר ירשיעון אלהים נפקא, אלא שמע מינה... איתיביה רב לשמואל, ראה עדים שממשמשין ובאין ואמ' גנבתי אבל לא ... משלם אלא קרן, שמע מינה מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור. ופריק שמואל ... כר' אלעזר בר' שמע' דאמ' יבואו עדים ויעידו. ואוקמה לשמעתיה בתנאי ואמ' ... לא אמ' אלא בשהודה אחר שראה העדים דאיכא למימר דמשום הך בעתתא אודי. אבל במודה [בבית] דין, כגון שתבעוהו בעליו והודה, דברי הכל אף על גב דלאחר כך באו עדים פטור. ובא רב [המנונא] תלמיד רב לפרש ואמ' מסתברא מילתיה דרב באומ' גנבתי, פיר' אם מודה בגנבה ומחייב עצמו בקרן הוא שאם כפר בטביחה ומכירה ואחר כך באו עדים דפטור. אבל אם כפר בכל ובאו עדים בגניבה ונתחייב וחזר והודה בטביחה ומכירה, אם באו עדים חייב, דהא ודאי הודאתו אינה חשובה הודאה, איערומי מיערים וכל הודאה שאינו מחייב עצמו כלום אינה הודאה. ואמ' ליה רבא והא רב חסדא אותיב לרב הונא תלמידיה דרב מעשה דרבן גמליאל דלא מחייב עצמו בהודאתו כלום, ולא שני ליה הדין שינויא, אלא אמ' הודאה זו חוץ לבית דין היתה. ולא השיב רב המנונא תשובה. ואמ' ר' יוחנן עוד כי הא דרב המנונא